

MÚSICA, ARMAMENT I DESARMAMENT

ALBA SANFELIU BARDIA

ASSOCIACIÓ TEIXINT FILS D'EMOCIONS ARTiPAU

Aquest document ha estat elaborat per Alba Sanfeliu Bardia (2004, revisat, Juny 2021) quan treballava a l'Escola de Cultura de Pau de la UAB, amb la col·laboració de l'equip del programa de Desarmament de l'ECP. Publicat el 2021 per l'Associació Teixint Fils d'Emocions ARTiPAU.
<https://www.teixintfilsdemocions.com/>
Per comentaris dirigir-se a: albasanfeliu@teixintfilsdemocions.com

Música, armament i desarmament by [Alba Sanfeliu Bardia](#) is licensed under a [Creative Commons Reconocimiento-NoComercial-SinObraDerivada 4.0 Internacional License](#).
Creado a partir de la obra en <https://teixintfilsdemocions.com/publicaciones>

INDEX:

Presentació	3
Armes de destrucció massiva	4
Composicions de música clàssica	5
Sobre les armes nuclears	5
Sobre les armes químiques	5
Cançons de la música popular	6
Músics	7
Organitzacions de músics	8
Musicians United for Safe Energy- No Nukes.....	8
Musicians Against Nuclear Arms (MANA)	8
Iniciatives	8
Armament convencional	9
Composicions de música clàssica	9
Cançons de la música popular	10
Transformació d'armes convencionals en instruments musicals	10
Mines antipersona (MAP)	12
Artist in support of the campaign for a landmine free World	13
Bibliografia	14

PRESENTACIÓ:

Què són les armes de destrucció massiva? I què s'entén per armament convencional? La música serà la responsable de respondre a aquestes preguntes. Veurem que llevat d'excepcions, gran part dels compositors i cantants de la música clàssica o popular han fet obres musicals i cançons, o bé han encapçalat varies iniciatives, per exigir el desarmament, criticant-ne el seu ús, les seves conseqüències... i també veurem que algun tipus d'armes, per exemple les nuclears i les mines antipersona, han acaparat més l'atenció que d'altres a nivell musical.

El desarmament és aquell procés que ofereix els mitjans per tal d'augmentar la seguretat, des de la personal fins a la internacional a través de nivells més baixos d'armament, reforçant els vincles entre la pau global, la seguretat col·lectiva i el desenvolupament sostenible en un món cada vegada més interdependent.

L'estructura que segueix aquesta investigació es divideix en dos blocs:

- **Armes de destrucció massiva:**

Armes nuclears, químiques i biològiques. Què són?. Xifres.

Resposta musical a aquest tipus d'armes:

Composicions de música clàssica
 Cançons de la música popular
 Músics
 Organitzacions de músics
 Iniciatives.

- **Armament convencional:**

Armament pesat i lleuger. Què són?. Xifres. Campanyes actuals.

Respostes musicals a aquest tipus d'armament:

Composicions de música clàssica.
 Cançons de la música popular.
 Transformació d'armes convencionals en instruments musicals.
 Mines Antipersona.

ARMES DE DESTRUCCIÓ MASSIVA

Les **Armes de destrucció massiva** són aquelles armes que tenen uns efectes indiscriminats, és a dir, no discriminen entre objectius civils i militars. Entre aquests tipus d'armes s'inclouen les **armes nuclears**, les **químiques** i les **biològiques**.

Les **armes nuclears** estan integrades per la Bomba Atòmica, la Bomba d'Hidrogen i la Bomba de Neutrons. Els efectes d'aquestes bombes són l'augment de la temperatura ambient i de les radiacions ultravioletes, l'impacte en el medi ambient, les pluges radioactives, la destrucció de la capa d'ozó, les alteracions del material genètic de la població, i la mort, entre d'altres¹.

L'any 1945 Estats Units va fer un primer assaig amb una bomba atòmica a Mèxic, i al mateix any, per tal d'aconseguir que Japó es rendís a la Segona Guerra Mundial, el 6 d'agost va llançar una bomba a Hiroshima i tres dies després a Nagasaki². Més endavant altres països van iniciar assaigs nuclears, com Rússia i Gran Bretanya, sorgint a la vegada la necessitat del desarmament nuclear, apareixent tractats internacionals per regular-ne l'ús. L'any 1968 es va signar el *Tractat sobre la no proliferació de les armes nuclears* i el 1996 el *Tractat de prohibició completa dels assaigs nuclears*.

Tot i aquests tractats actualment existeix arsenal amb capacitat de destruir el planeta varies vegades, només EUA i Rússia sumen 16.000 caps nuclears, i entre el Regne Unit, Xina i França superen les 900.

Les **armes químiques** són aquelles que utilitzen toxines per afectar el comportament i la salut dels éssers vius (persones, animals o plantes), convertint-se en letals a l'entrar en contacte amb la pell. L'any 1992 es va signar la *Convenció sobre la prohibició del desenvolupament, la producció, l'emmagatzament i l'ús d'armes químiques i sobre la seva destrucció*. Com a responsable de l'aplicació d'aquesta Convenció es va crear l'*Organització per la Prohibició de les Armes Químiques*. La Convenció prohibeix el desenvolupament, producció, adquisició, emmagatzament, transferència i ús d'aquestes armes, exigint que cada estat destrueixi les armes de les que disposa, així com de les instal·lacions per la seva producció, i també de les armes químiques que hagi abandonat en el territori d'un altre estat. Tot i l'existència d'aquest compromís per la destrucció d'aquestes armes, al món s'estima que hi ha un stock de més de 70.000 Tm .

Segons un estudi realitzat per *Arms Control Association*³ al 2002, 16 Estats tenien programes d'armes químiques, com per exemple Xina, Egipte, Índia, Iran, Israel, Corea del Nord, Corea del Sud, Pakistan, Rússia, Sudan, Síria, Taiwan i Estats Units d'Amèrica. Tot i que és difícil saber amb certesa si alguns d'aquests països disposa d'aquest armament, sí que se sap que algun d'ells estan duent a terme programes de destrucció d'aquest tipus d'armes.

Les **armes biològiques** són microorganismes, bacteries o virus que envaeixen el cos, multiplicant-se i destruint-lo. Aquest tipus d'armament planteja dificultats de regulació ja que és utilitzat per finalitats civils i militars, on les grans potències industrials busquen mecanismes de verificació dèbils per mantenir en secret els avenços de la seva indústria farmacèutica.

L'any 1975 es va signar la *Convenció sobre Armes Biològiques*, obligant als estats a no desenvolupar, produir, emmagatzemar, adquirir i destruir aquest tipus d'armes. L'any 1991 es va establir un grup d'experts governamentals per identificar i examinar possibles mesures de verificació per reforçar la Convenció i el 1994 es va establir un Grup ad hoc dels Estats integrants en la Convenció amb la finalitat de negociar i desenvolupar un règim de verificació vinculant per la Convenció.

Segons l'organització *Arms Control Association*, actualment 13 països persegueixen tenir armes biològiques, com per exemple: Xina, Cuba, Egipte, Israel, Líbia, Corea del Nord, Pakistan i Síria.

¹ Per més informació: **Desarme nuclear**, Greenpeace:

<http://archivo-es.greenpeace.org/espana/es/Trabajamos-en/Trabajar-por-la-paz/Desarme-nuclear/>

² Segons Estats Units van morir entre 66.000 i 78.000 persones a Hiroshima i 39.000 a Nagasaki, però per part japonesa es calcula que van morir un total de 240.000 persones.

³ Per més informació: <http://www.armscontrol.org/factsheets/cbwprolif.asp>

COMPOSICIONS DE MÚSICA CLÀSSICA:

Sobre les armes nuclears

Durant el segle XX grans esdeveniments històrics van motivar la necessitat del desarmament. La Primera Guerra Mundial va donar lloc a una cursa d'armaments, i la Segona Guerra Mundial i l'esclat de la primera bomba atòmica, va marcar el perill de l'era nuclear. Sent així, tant des de la música clàssica com de la música popular molts compositors i cantants van decidir fer una crida musical per alertar de la necessitat del desarmament. Cal destacar:

- **GIACOMO MANZONI** (1932) compositor milanès que va compondre l'òpera antifeixista, **Atomtod, Mort atòmica**, on es documenta la seva fase de compromís polític durant els anys seixanta i setanta. El títol és en alemany, clau que el compositor utilitza, ja que considera a l'Alemanya nazi com la pàtria espiritual de la bomba atòmica. L'argument de l'òpera està inspirada en la moda dels anys seixanta de la construcció de refugis antiatòmics, en cas d'esclat de guerra atòmica. Un d'aquests refugis-búnker, domina l'escena d'*Atomtod* i constitueix la línia de demarcació dels plans narratius i escènics. En el primer acte es construeix el refugi, escollint per part del propietari qui seran els hostes (un servent, un general, un sacerdot i una dona atractiva). L'acte es tanca sota la por dels explosos, sobre els quals cau un presagi de mort, però un *speaker* fora d'escena crida a la calma. El segon acte, després d'una representació simultània de la vida dins i fora del refugi, l'escena es situa davant del que queda després de l'esclat de la bomba. Els que no han pogut refugiar-se, reduïts al fantasma de sí mateixos, es maleeixen per no haver-se rebel·lat i haver sobreviscut, culpables de la pèrdua d'identitat més que de la bomba, pèrdua deguda a la realitat artificial que han escollit per viure. Es canta un cant d'exultació, amb intervencions d'interferències electròniques d'una cinta magnètica, metàfora de la destrucció interior de la seva personalitat⁴.
- **KRZYZTOF PENDERECKI** (1933) **Treni per les víctimes d'Hiroshima** (1959-69), amb el títol original de 8'37", com la durada del bombardeig sobre Hiroshima del 6 d'agost de 1945. L'obra prescriu 52 instruments de corda.
- **JOHN ADAMS** (1947) i **PETER SELLARS** han realitzat l'òpera **Doctor Atomic**⁵. El llibret ha estat adaptat per Peter Sellars extret de fonts històriques que inclouen documents desclassificats del govern i les forces armades, cartes personals, correspondència, transcripcions d'entrevistes i poemes de Baudelaire i d'altres. L'argument de l'òpera es centra en la figura del científic Robert Oppenheimer, supervisor de la primera bomba nuclear provada secretament a Alamogordo, al desert de Nuevo Mèjico, durant els dies previs a l'experiment, intentant penetrar en les consciències dels qui hi van participar. Segons el compositor "*La bomba atòmica pesa sobre les consciències dels nord-americans i molts de nosaltres varem créixer sota la seva amenaça. Els meus records de joventut estan relacionats amb la possibilitat de que esclatés una guerra nuclear*"⁶.

Sobre les armes químiques

Destaca la següent obra: **El supervivent de Varsòvia** (1948) d'**Arnold Schönberg** (1874-1951) partitura que va ser escrita en tretze dies sota la influència d'un fet real que un jove jueu polonès va confiar a Schönberg, que va escapar miraculosament del *ghetto* de Varsòvia. El compositor utilitzarà així algunes frases textuais dels sentiments rebuts, convertint-se en un text d'emoció dramàtica i terrorífica, que reflexa l'horror cap a la crueltat que suposa enviar milions d'éssers humans a les **cambres de gas**, sobretot quan el text s'interromp al comptar els morts, (expressat en un crescendo i accelerando): "*Nosaltres hem estat separats dels nostres fills, de les nostres dones, dels nostres familiars; nosaltres hem estat privats de tota notícia sobre la nostra sort. Un sergent alemany cridava les ordres amb accent gutural: més ràpid! Comencem una vegada més des del principi! D'aquí a un minut vull saber quants n'envio a la cambra de gas! Compteu-vos! Lentament, van comptar-se: un, dos... llavors va esdevenir-se aquell moment grandios on tots van posar-se a cantar el Shema Israel*". El text es distingeix per estar en tres plans, cada un en una llengua diferent: anglès, alemany i hebreu. L'anglès és la llengua del

⁴ Text extret de: http://www.delteatro.it/hdoc/result_opera.asp?idopera=2245 (web no disponible)

⁵ Per més informació: <https://johnadamscomposer.weebly.com/doctor-atomic.html>

⁶ **La crítica aplaude la originalidad y la fuerza de "Doctor Atomic"**. John Adams y Peter Sellars centran la ópera en la figura de Robert Oppenheimer. Bárbara Celis, NY. El país, Espectáculos. 05/10/05.

supervivent, la del testimoni, on explica una escena del ghetto de Varsòvia. Els *botxins* parlen en alemany i els jueus, que se'ls enviarà a les cambres de gas d'algun camp, fan la seva oració en hebreu.

Les cambres de gas van ser utilitzades durant el Nazisme en els camps de concentració, per acabar amb la vida de jueus, gitanos, discapacitats, deficients mentals, homosexuals... mai es sabrà amb exactitud quanta gent va morir a les cambres de gas, tot i que es sap que es poden comptar en milions.

CANÇONS DE LA MÚSICA POPULAR :

Són moltes les cançons que s'han escrit sobre les armes de destrucció massiva. Sobretot se'n troben moltes sobre les **armes nuclears**, de les que es facilita un llistat sobre els cantants i el títol de la cançó, trobant en alguna d'elles les causes que van portar a compondre-la.

BOB DYLAN- A HARD RAIN'S A-GONNA FALL. MASTER OF WAR. Les dues cançons van ser escrites davant la situació en què es trobava EUA durant la Crisi dels Missils Cubans, que amenaçaven amb una destrucció total.

BOB MARLEY & THE WAILERS- REDEMPTION SONG.

CRASS- NAGASAKI NIGHTMARE. THEY'VE GOT A BOMB.

CROSBY STILLS AND NASH-WOODEN SHIPS. BARRELS OF PAIN. Van compondre aquesta cançó després d'anunciar que havia vist fotografies d'esponges mutants al pacífic.

ELISABETH MC COMMON- THE NUCLEAR GAME.

FIVE STARS- ATOM BOMB BABY.

GEORGE MOUSTAKI- HIROSHIMA.

GIL SCOTT-HERON- WE ALMOST LOST DETROIT, cançó creada després de l'accident nuclear de la central de Detroit. PANIC WORLD.

GOLDEN GATE QUARTET- ATOM AND EVIL.

GRACE SLICK- BIKINI A TOLL. Cançó que es refereix a les primeres proves atòmiques submarines que el 1946 van tenir lloc al Pacífic.

JOHN LENNON- GIVE PEACE A CHANCE. Creada després de les primeres manifestacions contra les amenaces nuclears dels anys 60.

KARL AND HARRY AND PICKLED PEEPERS- WHEN THEY DROP THE ATOMIC BOMB.

KATE BUSH- BREATHING.

KLAUS NOMI- TOTAL ECLIPSE.

KRAFTWERK- RADIOACTIVITY.

LANDSCAPE- EINSTEIN A GO-GO. Albert Einstein amb les seves teories va fer possible la bomba atòmica, tot i que estava en contra de les guerres.

LOVE- MUSHROOM CLOUDS.

MIDNIGHT OIL- PUT DOWN THAT WEAPON.

MORRISEY- EVERYDAY IS LIKE SUNDAY.

NENA- 99 LUFTBALLOONS2

NUCLEAR REGULATORY COMMISSION. Z-BOMB.

OMD- ENOLA GAY. Nom de l'avió que va llençar la bomba sobre Hiroshima.

OZZY OSBOURNE- KILLER OF GIANTS. THE ULTIMATE SIN.

PINK FLOYD- TWO SUNS IN THE SUNSET.

POISON GIRLS- MADE A BOMB.

QUICKSILVER MESSENGER SERVICE- PRIDE OF MAN.

REM- HYENA. Cançó concebuda pel temor de la guerra nuclear. IT'S THE END OF THE WORLD, AS WE KNOW IT. Sobre el perill a una guerra nuclear.

SANDRA CRETU (Veu d'Enigma)- HIROSHIMA.

SONS OF THE PIONEERS- OLD MAN ATOM.

STING AND THE RADIOACTORS- NUCLEAR WASTE.

STING- RUSSIANS.

SYSTEM OF A DOWN- BOOM!

THE FIXX- STAND OR FALL.

TIMBUK 3- THE FUTURE'S SO BRIGHT I GOTTA WEAR SHADES.

TOM LEHRER- WE WILL ALL GO TOGETHER WHEN WE GO.

U2- Àlbum THE UNFORGETTABLE FIRE, sobre els dibuixos i pintures exposades al museu de la pau de Chicago realitzades pels supervivents d'Hiroshima i Nagasaki.

VEN PARTLOW- ATOMIC BLUES.

WOLFANG AMBROS- WACKERSDORF.

YOKO ONO AND PAUL McCARTNEY- HIROSHIMA IT'S ALWAYS A BEAUTIFUL BLUE SKY.

Sobre les **armes químiques** cal destacar la cançó de **REM, ORANGE CRUSH** o Agent Taronja, de l'àlbum **Green**, del 1988. *Orange Crush* fa referència al nom amb què es denominaven les brigades que utilitzaven **Napalm** sobre la població civil a la guerra del Vietnam, pel color butà dels seus

uniformes. Durant la guerra del Vietnam es van utilitzar varis tipus d'armes químiques com gasos lacrimògens, esterilitzadors i Napalm per cremar i destruir. El Napalm és un herbicida desenvolupat per ús militar per EUA durant la Guerra del Vietnam (1959-1975) per eliminar la vegetació de les selves asiàtiques. El Napalm contenia una elevada concentració de dioxines, una de les substàncies industrials més perilloses i cancerígenes. Aquestes van quedar sedimentades al terreny, fet que es van introduir en la cadena alimentaria dels vietnamites, provocant canvis en la genètica, canvis que es poden apreciar en les generacions posteriors, on es troben casos de malformacions, defoliacions, problemes del sistema nerviós, càncers...

MÚSICS:

A part d'aquestes obres i cançons, hi han hagut músics, des de la música clàssica i popular, que han decidit fer un pas més enllà, celebrant diversos actes apel·lant al **desarmament nuclear**. Entre aquests cal destacar a Pau Casals –des de la música clàssica- i Bonnie Raitt, Jackson Browne, Granham Nash, Martin Sheen i Cris Christopherson, -des de la música popular-.

PAU CASALS (1876-1973)

Violoncel·lista, compositor i director català es va convertir en un símbol d'home lluitador per la pau, els Drets Humans i la justícia, simbolitzant l'esperit de resistència dels músics. Va mostrar la seva oposició a la Primera Guerra Mundial, a la Guerra Civil Espanyola i a la Segona Guerra Mundial, i durant aquests anys el seu lema va ser: “*Les úniques armes de les què dispo són la batuta i el violoncel*”, negant-se a tocar en el moment de màxima popularitat de la seva carrera. Quan va començar la Guerra Freda, Casals també en va mostrar la seva oposició i juntament amb Albert Schweitzer (teòleg, filòsof, musicòleg i metge missioner, que el 1953 se li va atorgar el Premi Nobel de la Pau) van començar una campanya de protesta dirigida als governs dels Estats Units d'Amèrica i de la Unió Soviètica demanant que s'aturessin les proves nuclears i que s'acabés la cursa d'armaments.

Casals va protagonitzar varis concerts a favor de la pau, a destacar, el primer concert celebrat a les Nacions Unides el 1958. Pau Casals va ser convidat pel Secretari General de NN.UU, Dag Hammarskjöld, a fer un concert a l'Assemblea General, amb seu a Nova York, per commemorar el tretzè Aniversari de les NN.UU. El concert va ser retransmès per ràdio a més de 40 països, convertint-lo des d'aquell moment en símbol de la lluita per la pau al món. Per Casals les NN UU representaven l'esperança per assentar les bases de pau i enteniment entre les nacions. El dia del concert Casals esperava poder dirigir-se a l'Assemblea General, però com que només hi podien parlar els delegats o representants polítics, va incloure la seva declaració en el programa imprès:

“...No és perquè hagi canviat res de la meva actitud moral o de les restriccions que m'he imposat a mi mateix i a la meva carrera artística tots aquests anys, sinó perquè avui totes les altres coses esdevenen secundàries en vist del gran i potser mortal perill que amenaça tota la humanitat”

Casals hi reclamava la fi dels experiments nuclears i demanava als governs “*que no viuen en la inconsciència*”, que cerquessin la dignitat de la pau en lloc de la “*inhumanitat i la inutilitat de la guerra*”.

El 1963 Casals va anar per segona vegada a les Nacions Unides, on hi va interpretar la seva obra ***El Pessebre***, escrita com un al·legat en defensa de la pau i a la fraternitat, volent comunicar un missatge global de pau, davant la tristesa desesperada sobre el destí de la humanitat, que es veia amenaçada pel perill nuclear.

Pau Casals també va formar part d'organitzacions pel desarmament, com el **Comitè per una Política Nuclear Assenyada**.

BONNIE RAITT

Va néixer el 1949 a Califòrnia. És cantant i compositora de música *blues*. S'ha involucrat en varies causes socials, sobretot a partir dels anys 70 quan va començar el seu activisme relacionat amb causes mediambientals, campanyes pacifistes i pel desarmament, anys⁷ en els que va participar en nombrosos concerts, rallis musicals i actes diversos. També va fundar la organització MUSE (*Musicians*

⁷ Per més informació: <http://www.bonnieiraitt.com>

United for Save Energy, un grup d'artistes que treballen per un futur no nuclear) i l'any 1979, sota la seva iniciativa, van organitzar el concert *No Nukes* (No a les Nuclears).

ALTRES

També cal destacar altres cantants que han mostrat gran activisme respecte el desarmament. Per exemple **Jackson Browne** ha estat detingut diverses vegades per protestar contra les centrals nuclears. Juntament amb **Graham Nash** van impedir la construcció d'una central Nuclear a San Luís Obispo, Califòrnia; també **Martin Sheen** i **Cris Christopherson** s'han manifestat diverses vegades en contra de les proves nuclears de Nevada.

ORGANITZACIONS DE MÚSICS:

També cal destacar l'existència de dues organitzacions que lluiten per un **futur no nuclear**:

MUSICIANS UNITED FOR SAFE ENERGY- NO NUKES

L'any 1979 es va celebrar un concert-ralli de cinc dies al *Madison Square Garden* de Nova York, anomenat **NO NUKES** (No a les nuclears), organitzat per Jackson Browne, Joni Mitchell i la organització MUSE, *Musicians United For Safe Energy*, fundada per Bonnie Raitt. El concert es va presentar per donar suport a les fonts d'energia més segures, on les grans estrelles de la música americana van declarar la seva oposició a l'ús de l'energia nuclear, aconseguint, a través de la música, augmentar la consciència ecològica dels assistents. Es perseguia també prevenir el transport que no fos segur de residus radioactius per tot EUA, així com posar fi als residus nuclears en territori americà.

Al concert hi van assistir 75.000 persones, i els beneficis recaptats es van destinar al moviment anti-nuclear, amb l'objectiu de dur a terme una política de residus radioactius coherent i sostenible pel govern d'EUA. Els cantants que hi van participar van ser: Tom Petty & the Heartbreakers, Bruce Springsteen and the "E" Street Band, Crosby Stills & Nash, Jackson Browne, Carly Simon, James Taylor, The Doobie Brothers, Graham Nash, John Hall, Bonnie Raitt, Gil Scott-Heron, i molts d'altres. Es van editar dos cd's i un any després del concert es va fer la pel·lícula *No Nukes*.

MUSICIANS AGAINST NUCLEAR ARMS (MANA)/ MUSICIANS FOR PEACE AND DISARMEMENT⁸

MANA es va crear el 1983 a Londres per músics que s'oposaven a les carreres d'armament (concretament a les armes nuclears) amb el desig de contribuir a una campanya d'un món de pau i amistat mitjançant la música. Tant el president com els patrons de MANA són músics famosos a nivell internacional, com per exemple John Williams, Phil Collins, Michael Nyman, Peggy Seeger, Billy Bragg, entre d'altres. També compten amb el suport de professionals, semi-professionals i amateurs. Organitzen molts concerts i recitals per la pau establint punts de trobada arreu del país. Sovint altres organitzacions pacifistes col·laboren amb MANA presentant concerts on MANA hi facilita els músics entre tots els membres i col·laboradors. MANA està afiliada a l'*International Peace Bureau, Movement for the Abolition of War, Network for Peace* i *Campaign for Nuclear Disarmament*. Anualment editen quatre revistes **Newsletter**, sobre totes les activitats que la organització duu a terme, com per exemple, concerts, presentació de llibres, pel·lícules, cd's que giren al voltant de l'armament i desarmament; activitats relacionades amb la pau, com manifestacions, campanyes sobre desarmament, notícies diverses, etc.

INICIATIVES:

Una iniciativa musical a destacar que exigeix la fi de l'armament nuclear és el **Cor de Nens d'Hiroshima⁹**, format el 1960. A través de les seves actuacions promouen la seva cultura i alhora contribueixen en una educació integral dels joves. El cor transmet l'esperit de la ciutat de la Pau, Hiroshima. Ells estan transmetent la tragèdia dels atacs de la bomba atòmica i fan una crida per la pau mundial i per l'abolició de les armes nuclears. El Cor d'Hiroshima canta en la Cerimònia Memorial de la Pau a Hiroshima el 6 d'agost de cada any, l'aniversari de la primera tragèdia nuclear de la humanitat. El cor ha guanyat nombrosos premis.

⁸ <http://www.mpdconcerts.org/>

⁹ Per més informació: http://www.hiroshimapeacemedia.jp/?junior=20130805185713803_en

ARMAMENT CONVENCIONAL

L'Armament Convencional és aquell tipus d'armament d'ús "convencional" i habitual en els conflictes armats i es pot diferenciar entre l'Armament Pesat i l'Armament lleuger.

L'armament pesat són aquelles armes i sistemes d'armes com tancs, avions, vaixells, artilleria pesada, bucs de guerra, llançadors de míssils, helicòpters d'atac...

L'armament lleuger són totes aquelles armes que poden ser transportades per una persona, un grup de persones, un animal o un vehicle lleuger, dividint-se a la vegada en *armes petites* (revòlvers, pistoles, metralladores lleugeres, granades, mines antipersona...) i *armes lleugeres* (metralladores pesades, llançagranades, llançadores portàtils...).

La proliferació d'aquest tipus d'armes ha multiplicat la violència augmentant la letalitat dels conflictes, fent-los més difícils de tractar. Actualment més de 1000 persones moren diàriament a causa de les armes de foc. Segons les últimes estimacions podrien haver uns 640 milions d'aquestes armes en circulació –quasi un 60% en mans de la societat civil-, sent les armes que maten a més gent i les que afecten més directament a la població civil.

Davant d'això al món s'han impulsat varies campanyes, com per exemple a nivell espanyol l'any 1995 es va impulsar la campanya per la transparència i el control del comerç d'armes a Espanya, coneguda amb el nom **Hay Secretos que Matan**. També es va impulsar una campanya pel control de les armes lleugeres, **Adiós a las Armas** amb el propòsit d'aconseguir més transparència i control en la producció i exportació espanyola d'armament, així com la promoció de projectes de recompra i destrucció d'armes lleugeres a determinats països. I el 2003 es va impulsar una campanya internacional **Armas Bajo Control**¹⁰ per millorar el control del comerç d'armes així com reduir-ne el cost humà, liderada per Amnistia Internacional, Intermón-Oxfam i IANSA (*International NGO Action Network on Small Arms*).

COMPOSICIONS DE MÚSICA CLÀSSICA

Sobre l'**armament pesat** trobem dues obres que han utilitzat aquest tipus d'armament, però no per criticar-ne el seu ús, sinó per complementar-ne la composició musical ja que l'obra ho requeria. N'és el cas de la **Música pels Reals Focs Artificials**, de **Georg Friedrich Händel**. Aquesta va ser creada per celebrar la pau d'Aquisgrán, que va posar fi a la guerra de Successió d'Àustria (1748), i com a fet curiós l'obra havia de començar a sonar després de que cent una canonades donessin el senyal per l'inici dels focs artificials, tot i que al final no es van utilitzar.

I també cal destacar l'**Obertura 1812** de **Tchaikowsky**, que també prescriu la utilització d'armament per fer-la possible. Aquesta obra va ser creada per commemorar la retirada de les tropes napoleòniques del territori rus el 1812, a la vegada que també s'inaugurava la Catedral del Salvador a Moscú. Tchaikowsky, ja que la cerimònia tindria lloc a l'aire lliure, va decidir prescindir de les habituals restriccions a les que obliga la sala de concerts, afegint parts per una banda militar. A més a més el director tindria a la mà un dispositiu elèctric amb el que pogués disparar projectils d'artilleria; els canons es col·locarien estratègicament al voltant de la plaça. Per raons desconegudes, la Catedral va ser consagrada sense els aparells projectats.

A diferència d'aquestes dues obres, cal destacar també, la tragicomèdia musical **MISILES MELÓDICOS "Las autoridades sanitarias no advierten de que las armas perjudican seriamente la salud"**, de José Sanchis Sinisterra i música de Gabriel Sopena, estrenada el 15 d'abril del 2005 a Zaragoza. L'obra parteix del moment en què el Director Gerent d'una empresa multinacional especialitzada en la fabricació i tràfic d'armes, es desperta i en lloc de parlar, canta. A partir d'aquest moment l'agenda queda alterada, i degut a una crisi de salut i d'identitat, decideix començar una reconversió de l'empresa. De mica en mica l'obra s'introdueix en el món del negoci de la guerra i dels seus interessos, el negoci sense escrúpols de les armes, apareixent dades i xifres verídiques sobre el destí de les armes, el volum del negoci, els beneficiaris i les víctimes, negoci on estan implicats governs, països i poderoses màfies internacionals davant la passivitat o la impotència de les lleis i les institucions

¹⁰ <https://controlarms.org/>

que l'haurien de combatre. *Misiles Melódicos* és una obra de denúncia que vol propiciar la reflexió sobre la necessitat de l'existència de la guerra i la violència entre els pobles¹¹.

CANÇONS DE LA MÚSICA POPULAR

Són moltes les cançons que s'han escrit sobre l'armament convencional. A continuació es facilita un llistat amb comentaris sobre alguna d'elles.

AEROSMITH- JANIE'S GOT A GUN.
 BRUCE SPRINGSTEEN- AMERICAN SKIN 41 SHOTS. Cançó sobre la brutalitat policial de Nova York on dos policies van disparar 41 trets a un jove negre.
 CARLINHOS BROWN- DESARMAMENTO POPULAR.
 CHERYL WHEELER- IF IT WERE UP TO ME.
 CONSOLIDATED- TOOL AND DIE.
 DIRE STRAITS- BROTHERS IN ARMS.
 HUMAN LEAGUE- THE LEBANON. Què se sent quan bombardegen Beirut a la meitat dels 80's.
 INXS- GUNS IN THE SKY.
 JACKSON BROWNE- LIVES IN BALANCE Sobre el comerç de les armes i l'aventurisme militar americà.
 JUANES- FÍJATE BIEN. Sobre les Mines Antipersona.
 JUNIOR MURVIN- POLICE AND THIEVES.
 LA TRINCA- EL BAIÒN DE LA OTAN.
 LYNRYD SKYNYRD- SATURDAY NIGHT SPECIAL.
 MV BILL- SOLDADO DO MORRO.
 PEP SALA- LA FORÇA DE LES ARMES.
 PHIL OCHS- SAIVOR AND THE GUN
 SYSTEM OF A DOWN- BOOM.
 THE BLACK EYED PEAS- WHERE IS THE LOVE?.
 TOMOKAWA KAZUKI- I HAVE NO WORDS FOR WEAPONS.
 TRACY CHAPMAN- BANG, BANG, BANG. Sobre l'impacte devastador de la cultura de les armes.
 U2- BULLET THE BLUE SKY. MOTHERS OF THE DISAPPEARED, sobre el bombardeig americà a El Salvador.
 VVA- DROP THE CHROME, USE YOUR DOME.

Cal comentar que la cantant catalana **Beth** i en **Kiko Veneno** han donat suport a la campanya d'Intermón-Oxfam (IO) "*Armas bajo control*", i en una maleta pedagògica publicada per IO, que té el mateix títol que la campanya, s'adjunta el vídeoclip que han gravat ambdós. A la carpeta, a més a més, hi ha material per realitzar activitats amb alumnes d'infantil i primària per treballar temes com la guerra, la pau, el conflicte i la violència, amb la intenció de descobrir com es poden resoldre els conflictes sense recórrer a la violència. A la campanya també hi han donat suport els músics de Marlango, Carlinhos Brown i Manu Chao. Marlango i Kiko Veneno en els seus concerts han intentat sensibilitzar al públic en general sobre els avenços de la campanya, així com recollida de firmes a favor d'un tractat internacional per tal d'aturar el descontrol del comerç d'armes.

TRANSFORMACIÓ D'ARMES CONVENCIONALS EN INSTRUMENTS MUSICALS:

Des de fa anys, un cop finalitzat els conflictes armats s'ha vingut plantejant la necessitat de fer alguna cosa amb totes les armes que es troben en circulació.

A nivell musical cal destacar dues iniciatives a on les armes s'han convertit en instruments musicals. L'any 2002 el cambodjà Mach Muoi va decidir **transformar obusos i bombes en instruments musicals**¹²: *Les antigues mines, bombes i obusos enterrats a Cambotja, tristos records de la guerra civil que va castigar al país durant 30 anys, es transformen en mans del cambodjà Mach Muoi en alguna cosa molt diferent: instruments musicals. Aquest "Artesà de guerra", de 42 anys, recorda que en l'època del seu pare podien "comprar làmines de llautó a la ciutat" i lamenta que "ara només tenim obusos" mentre es concentra en donar forma a un tradicional gong. Estats Units va bombardejar Cambotja de forma clandestina a principis dels anys 70 fins que va reconèixer la seva derrota a Vietnam i la victòria el 1975 dels Khmers Roigs que en el seu règim van morir més d'un milió i mig de cambodjans per fam, treballs forçats o genocidi. "Els obusos americans són els millors, però cal barrejar els metalls i fer-ho amb molta delicadesa per aconseguir un bon so, ja que cap altre metall és bo sense*

¹¹ Per més informació: José Sanchis Sinisterra. *Misiles Melódicos*, o "*Las autoridades sanitarias no advierten de que las armas perjudican seriamente la salud*" (Tragicomedia musical). Edita, Centro dramático de Aragón. 2005.

¹² Notícia extreta de: http://www.noticiasdenavarra.com/ediciones/20020705/que_mundo/index.php (web no disponible, 2021)

els altres” indica Muoi, que no es mostra en canvi molt convençut amb les bombes xineses perquè “Sonen barates”, diu. Muoi obté l’antic armament de mans de varis proveïdors, que en ocasions ho compren als propis soldats, que amb aquesta venda afegeixen uns quants dòlars a un sou mensual que ronda els 20 dòlars. Els millors obusos costen al voltant de cinc dòlars per quilo, mentre els que contenen menys llautó es venen per 1,75 dòlars. Tot i que la majoria de les bombes que arriben a mans del fabricant d’instruments estan desactivades, en varies ocasions els proveïdors li han ofert obusos encara actius “però sé com manejar-los, per això mai hi ha hagut cap problema”, afirma.

I també cal destacar la iniciativa artística contra la violència que viu Colòmbia liderada pel músic colombià **César López**, que ha inventat les **“Escopetarras”**, escopetes convertides en guitarres, construïdes amb antics fusells entregats per excombatents, i amb la voluntat de sensibilitzar al públic sobre la crua realitat del conflicte colombià. Les *escopetarras*, enlloc de disparar bales, serviran per *disparar* música en contra la guerra. César López va fabricar-ne cinc, una per l’argentí Fito Páez; una altre pel colombià Juanes (que la va subhastar per valor de 17.000\$ que va destinar a les víctimes de les mines antipersona); una altre pel Programa de les Nacions Unides pel Desenvolupament (PNUD); una altre pel districte de la capital colombiana i una per ell.

El vicepresident del país li va entregar dos altres fusells que van pertànyer a paramilitars, ara desmobilitzats, perquè les converteixi en guitarres, i seran entregades a la cantant colombiana Shakira i a la mexicana Julieta Venegas, tot i que té intenció de construir-ne més.

MINES ANTIPERSONA (MAP)

ARTIST IN SUPPORT OF THE CAMPAIGN FOR A LANDMINE FREE WORLD

L'any 1992 varies organitzacions van impulsar una **Campanya Internacional per la Prohibició de les Mines Anti Persona** (ICBL- <http://www.icbl.org/>). Aquestes van ser *Handicap International*, *Human Rights Watch*, *Medico International*, *Mines Advisory Group*, *Physicians for Human Rights* i *Vietnam Veterans of America Foundation*.

La campanya feia una crida a la prohibició de l'ús, producció, reserves i transferència de les MAP, i per l'augment dels recursos humanitaris en el desminatge i també per l'augment dels programes d'assistència de les víctimes. Aquesta campanya va jugar un paper molt important en la firma del **tractat d'Otawa del 1997** sobre la prohibició, producció, emmagatzament, comerç, transferència o exportació de les mines antipersona, i motivat per posar fi al patiment i a les morts causades per les MAP, que va entrar en vigor el **1999**. El 1997 l'**ICBL** va rebre el **Premi Nobel de la Pau**, per aquesta tasca, i en la cerimònia hi va cantar la cantant Emmylou Harris. El **2004** es va produir la **revisió** del tractat, en motiu del cinquè aniversari de l'entrada en vigor. Des de llavors l'ús de les MAP ha caigut dràsticament, s'ha incrementat en un 80% el finançament i assistència de les víctimes en les tasques de desminatge i la xifra de víctimes cada vegada és menor. Al 2004, 152 països havien signat el tractat i 144 l'havien ratificat.

Segons el tractat, s'entén per Mina Antipersona com “*tota mina concebuda perquè exploti per la presència, la proximitat o el contacte d'una persona i que incapaciti, fereixi o mati a una o més persones*”. Les MAP han estat batejades amb el nom de *Soldat Perfecte*, ja que és efectiu, pot estar enterrat durant molts anys i el seu objectiu no és matar, sinó mutilar, i així provocar danys físics i psicològics, tant a l'individu com també a la comunitat. Els seus efectes són indiscriminats, ja que no distingeixen entre combatents i població civil.

Existeixen molts tipus de mines, varien depenent del disseny, la quantitat d'explosiu i el mecanisme lesionador. Cal destacar, per exemple, les **mines explosives**, que esclaten al ser trepitjades directament, provocant lesions greus als peus, cames, genitals i fins i tot als braços; les **mines direccionals**; de **fragmentació**, que projecten petits fragments de metall que poden afectar qualsevol part del cos; **saltadores**, mines que salten a l'alçada de la cintura abans d'esclatar, causant la mort del qui la trepitja; les mines que produeixen **ones de xoc**, on l'explosió i l'expansió dels gasos escalfats causen l'amputació de peus i cames, afectant també als òrgans genitals i als braços, o bé provocant la mort.

Actualment es calcula que hi ha més de 110 milions de mines repartides en més de 64 països (per exemple Afganistan, Angola, Burundi, Myanmar, Colòmbia, Índia, Nepal, Pakistan, etc.), i sovint un dels problemes és que les zones minades no es senyalitzen, fet que dificulta al desminatge degut a la inseguretat que provoca, i a més a més dificulten enormement les possibilitats de reconstrucció de les societats.

De les organitzacions que van impulsar el tractat de prohibició de les MAP i que ha realitzat varies iniciatives a nivell musical cal destacar la *Vietnam Veterans of America Foundation* (<https://vva.org/>) una organització internacional humanitària que tracta de les causes, conductes i conseqüències de la guerra per mitjà de programes de recolzament i serveis a les víctimes dels conflictes arreu del món. L'any 1998 el president de la organització **Bobby Muller**, juntament amb la cantant **Emmylou Harris** van viatjar a Cambotja i Vietnam, i de retorn ella va decidir crear **Artist in Support of the Campaign for a Landmine Free World**, aconseguint el recolzament de més de 40 artistes.

L'any 1998 es va celebrar el primer *Concert For a Landmine Free World* a Washington D.C, i posteriorment s'han celebrat gires i d'altres concerts, com per exemple el que es va celebrar l'any 2000 que coincidia amb el tercer aniversari del tractat d'Otawa. Els beneficis del concert es van destinar a la VVAF per finançar els seus programes. Entre el 1999 i el 2000 es van enregistrar diferents parts dels concerts realitzats dels que amb posterioritat se'n va editar un cd, destinant els beneficis a la organització per finançar *Campaign for a Landmine Free World*, per sensibilitzar sobre el patiment i la devastació causada per les MAP fent una crida a la prohibició d'aquestes.

Són molts els artistes que han donat suport a aquesta causa, com per exemple: Youssou N'Dour, Beastie Boys, Elvis Costello, Bruce Springsteen, John Prine, Bruce Cockburn (autor de la cançó **Mines of Mozambique**), Kris Kristofferson, Stevie Earle, Mary Chapin Carpenter, Sheryl Crow, Patty Griffin, Nanci Griffith, Bonnie Raitt, Gillian Welch-David Rawlings i Lucinda Williams.

El cantant d'OASIS **Noel Gallagher** ha mostrat també el seu suport a la organització *Mines Advisory Group*.

Cal destacar també a **Paul McCartney** com a patró de la organització britànica *Landmines, Adopt-A-Minefield*, on ell i la seva ex muller Heather Mills, hi han donat el seu suport en nombroses ocasions. Aquesta organització també ha comptat amb el suport de l'ex-guitarrista de *Led Zeppelin*, **John Paul Jones**.

I també del cantant colombià **Juanes**, que va decidir subhastar entrades pel concert que va realitzar a Mississauga, Canadà, el 6 de març del 2006, per les que va obtenir 4000 dòlars. El concert va ser organitzat per la organització canadenca "The Canadian Landmine Foundation" i el diari "Correo Canadiense", destinant els beneficis a la "*Fundación Unidos por Colombia*", de la que Juanes n'és Ambaixador de Bona Voluntat.

També, cal comentar que el passat 19 d'abril del 2006, dins del marc de la campanya europea contra les mines antipersona "*Europa i Amèrica Llatina, juntes per un món sense mines. Fixa't bé a on trepitges*", Juanes va realitzar un concert al Parlament Europeu, convertint-se en el primer artista que ha cantat a l'edifici, amb l'objectiu de sensibilitzar a la població sobre la situació que es viu a Colòmbia respecte a les MAP. Va cantar set cançons, de les que cal destacar **Fíjate bien** (sobre les MAP) i **¿Qué pasa?** (una cançó que qüestiona el perquè de les guerres). Simbòlicament la Comissió Europea li va entregar 2,5 milions d'euros per una campanya per contribuir al desminatge i a la rehabilitació de les víctimes de les MAP a Colòmbia.

Cal destacar també el protagonisme de la cantant folk **JULIE FELIX** nascuda a Califòrnia al 1938. L'any 2002 va organitzar un concert a Manchester, juntament amb altres músics, **Guitars Against Landmines**, on va cantar la cançó **Free the land**, convidant a la gent a buscar informació sobre les Mines Antipersones. El concert va comptar amb la col·laboració de *Mines Advisory Group*¹³. Julie Felix també ha treballat conjuntament amb la organització britànica *Landmines, Adopt-A-Minefield*.

¹³ <http://www.mag.org.uk/>

BIBLIOGRAFIA:

Armes de destrucció massiva

Nuclears

<http://www.armscontrol.org/factsheets/cbwprolif.asp>

La crítica aplaude la originalidad y la fuerza de “Doctor Atomic”. John Adams y Peter Sellars centran la ópera en la figura de Robert Oppenheimer. Bárbara Celis, NY. El país, Espectáculos. 05/10/05.

Composicions, cançons:

<http://www.inthe80s.com/nuclearwar/index.shtml>

<http://www.bonnieraitt.com/activism.php>

Pau Casals:

ALAVEDRA, Joan. *La extraordinària vida de Pau Casals*. Caixa Tarragona. Espanya, 1989.

BALDOCK, Robert. *Pau Casals*. Editorial Empúries, Biografia, Narrativa 42. Barcelona, 1992.

CORREDOR, Josep M. *Pau Casals*. Col·lecció Pere Vergés de Biografies. Caixa de Catalunya. Edicions 62, Barcelona, 1991.

Armament Convencional:

Mines Antipersona:

<http://www.icbl.org>

<http://www.mag.org.uk/>

<http://www.juanes.net>

Sanchis Sinisterra, José. *Misiles Melódicos, o “Las autoridades sanitarias no advierten de que las armas perjudican seriamente la salud”* (Tragicomedia musical). Edita, Centro dramático de Aragón. 2005.

Sanfeliu, Alba. *Música i pau*. Recerca d'investigació, Escola de Cultura de Pau. 2003-2004. Publicada a la web: <https://www.teixintfilmsdemocions.com/publicaciones/>

Reportatge “*Get up, stand up*”. Capítol 3- *Fight the power*. Dirigit per Rudi Dolezal, Hannes Rossacher i Simon Witter, coproduït per ZDF Alemanya i la cadena Francesa-Alemanya Arte. 2003.

